REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Verschijnt maandelijks, behalve in augustus. Samengesteld door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam.

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

The changing role of accountancy

Enthoven, A. J. H. - Voorzover kan worden nagegaan is het principe van dubbel boekhouden in Italië in de middeleeuwen voor het eerst toegepast. Met de uitbreiding van de handel wordt de toepassing in Europa verbreid.

Van een middeleeuwse boekhouding als middel tot rapportering door handelsagent en -partner vindt langzamerhand een overgang plaats naar eigenaarsboekhouding. Op den duur wordt het eigendomsaspekt bij de economische handelingen belangrijker dan het bemiddelingsaspekt, waaruit de agentenboekhouding voortvloeide.

In de 19e eeuw kan men een verschuiving waarnemen van zuiver boekhouden, het betrekkelijk eenvoudig administreren en analyseren van transacties, naar een uitgebreid systeem van administratie, „accountancy" genaamd. Deze verschuiving is grotendeels teweeggebracht door het ontstaan van de onderneming en was gebaseerd op de beperkte aansprakelijkheid, de verplichting tot het in stand houden van het kapitaal en het verschaffen van inzicht in de resultaten van de ondernomen activiteiten aan de investeerders. Tevens ontstond de behoefte aan externe accountantscontrole. Een volgende fase in de ontwikkeling van de accountancy is de in de 20e eeuw geintroduceerde kostencalculatie, vooral veroorzaakt door de industriële produktie. Het gebruik van machines deed de noodzaak van een adequaat verbizonderingsproces ontstaan, teneinde een basis te hebben voor prijsstelling en tevens de winst per produkteenheid te kunnen vaststellen. Ook is een goed kosteninzicht van belang als steun bij het nemen van beleidsbeslissingen.

De externe accountantscontrole maakt een belangrijke groei door, wanneer ondernemingen hiertoe wettelijk verplicht worden, zoals bijv. in Engeland het geval is.

Vormen van overheidsboekhouding kan men al terugvinden bij de oude Egyptenaren en in de klassieke oudheid. Hedentendage vormt de overheidsbegroting één grondslag van en is nauw verbonden met de economische programmering. De ontwikkeling van ondernemingsboekhouding naar nationale boekhouding heeft vooral in de laatste tien jaar plaats gevonden en is van grote betekenis voor doeleinden van economische politiek en economische planning.

Tot slot wordt een nieuwe ontwikkelingsfase in de accountancy aangekondigd, namelijk die voor ontwikkelingslanden. Men dient zich te realiseren, dat datgene wat in de accountancy van betekenis is voor de geïndustrialiseerde landen niet automatisch bruikbaar zal zijn voor de minder ontwikkelde gebieden. Men moet komen tot een „economic development accountancy".

A II-2 *Finance and Development, juni 1969*
E 736.0

Auditors for Giants-Ten years on

Lee, T. A. - Tien jaar geleden heeft Dr. J. F. Gibson een beeld geschetst van de externe accountantspraktijk voor wat betreft de controle op de verslaggeving van grote bedrijven. Deze dreigde toen het exclusieve bezit te worden van een relatief klein aantal grote accountantsbureaus. Hij deed dit aan de hand van de verslagen van de grootste bedrijven in Engeland. Hij toonde aan dat in 1958 108 van de grootste ondernemingen gecontroleerd werden door 58 accountantsbureaus, dat 3 van deze bureaus

verantwoordelijk waren voor het verslag van 45 van deze 108 bedrijven en 40 van deze bureaus ieder slechts één bedrijf controleerden. Er bleek een duidelijke concentratie van een kleine groep accountants uit.

Nu na een nieuw onderzoek blijkt dat deze concentratie alleen nog maar is toegenomen doordat steeds meer kleine accountantsbureaus door de grote worden opgeslokt. De herhaling van het Gibson-onderzoek na tien jaar geeft een aanwijzing dat er een beweging is in de richting van monopolisering in deze sector.

Daarbij rijzen twee vragen:

a. kan één accountantsbureau, hoe groot of het ook is, goed verslag uitbrengen. en controle uitoefenen over een bedrijf met een omzet tussen de £ 50 en £ 500 miljoen.

b. komt de situatie, dat een relatief klein aantal accountants zeer veel te zeggen heeft over de in het algemeen aanvaarde accountantspraktijk, de ontwikkeling van de theorie en praktijk ten goede.

A II-2 *The Accountant's Magazine, augustus 1969*
E 742.43

IV. LEER VAN DE CONTROLE

De betekenis van de statistische steekproef voor de leer van de accountantscontrole

Blokdijk, J. H. - De statistische steekproef is een - bij accountantscontrole nog weinig toegepaste - werkwijze met ruime mogelijkheden.

Zij is een tussenvorm tussen totaalcontrole en detailcontrole: men controleert afzonderlijke posten, maar doet een uitspraak over totaalgrootheden.

Men moet die steekproefomvang kiezen waarbij de mogelijke opbrengst van verdere controle kleiner wordt dan de kosten van uitbreiding van het onderzoek (norm van Van Heerden).

Het rapport van de C.A.B. van het N.I.V.R.A. over de verantwoordelijkheid van de accountant met betrekking tot fraude stelt dat de steekproefomvang zo gekozen moet worden, dat de uitkomsten van de controle kunnen dienen om het beeld dat de jaarrekening geeft te beoordelen. De C.A.B.-norm en de norm van Van Heerden worden nader beschouwd en blijken niet met elkaar in tegenspraak.

Ten aanzien van de interne controle wordt opgemerkt dat de accountant zich niet volledig op de uitkomsten hiervan mag verlaten. Hij dient zijn steekproef uit het basismateriaal samen te stellen. Interne controle vermindert wel het risico voor het bedrijf.

De massa waaruit men de steekproef trekt moet homogeen zijn, d.w.z. ieder element moet dezelfde kans hebben om in de steekproef betrokken te worden. Aan deze eis is voldaan als wij de steekproef niet trekken uit een verzameling posten, maar uit de verzameling guldens waaruit deze posten zijn samengesteld.

A IV-3 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, juni 1969*
E 641.223.12

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Traditionele kostenbewaking

Demmer, K. H. - Sedert de 1e Wereldoorlog heeft men de efficiency in de produktie sterk opgevoerd door het vaststellen van standaards en de invoering van prestatieloon. De kostenbewaking berust hier op controle achteraf van het produktieproces. Behalve op standaards baseert men zich daarbij ook op de ervaringscijfers.

Door een zorgvuldige voorcalculatie kan men ook tot lagere kosten komen. Op basis van de haalbare marktprijs kan men kostenlimieten vaststellen voor de componenten. Een precieze kostenanalyse kan de mogelijkheden geven die componenten te verlagen die bij calculatie te hoog uitkomen. Hierdoor ontstaat een nieuw kostendenken in het bedrijf, waarbij de prestaties worden opgevoerd om beneden de kostennormen te blijven.

Doordat de meeste bedrijven steeds minder arbeidsintensief en meer kapitaalintensief worden, worden ook kostenberekeningen op basis van toeslagen op loonkosten steeds minder effectief.

Naast de toeslagcalculatie is een afzonderlijke analyse van de kostencomponenten met calculatie op basis van directe kosten gewenst. In een voorbeeld wordt dit geïllustreerd.

Ba IV-1 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, september 1969*
E 136.20

Die gesellschaftlichen Funktionen des Unternehmergewinns

Schreiber, W. - Na aftrek van de rente over het eigen vermogen en het ondernemersloon van het winstsaldo op de balans blijft de ondernemerswinst over. W. Krelle, een Duitse economist, heeft een methode gevonden om de totale ondernemerswinst uit te drukken in een percentage van het nationaal inkomen, door de aandelen van het werknemersinkomen, het ondernemersloon en de rente over het eigen vermogen in het nationaal inkomen te bepalen. Het overblijvende gedeelte is dan de ondernemerswinst. De auteur heeft op grond hiervan voor 1965, een jaar van hoogconjunctuur, berekend dat gemiddeld 8,4% van het nationaal inkomen uit ondernemerswinsten bestond. Voor het recessiejaar 1967 was het gemiddelde 6,8%.

Wanneer men het maken van ondernemerswinst alleen wil zien als de prijs die voor de vrije ondernemingsgewijze produktie moet worden betaald of men wil of niet, dan zal men toch moeten toegeven dat dit een nogal lage prijs is. Bovendien reikt de maatschappelijke betekenis van de ondernemerswinst verder door haar betekenis voor de beheersing van het economische proces, voor de werkgelegenheid en voor de financiering van de technologische vooruitgang. Op deze verschillende functies van de ondernemerswinst wordt uitvoerig ingegaan.

Vanuit het gezichtspunt van de werknemer is de ondernemerswinst de prijs die hij voor zijn economische en politieke vrijheid moet betalen. Ook het communisme kan het nationale produkt niet geheel voor consumptie beschikbaar stellen. Ook in dit systeem is kapitaal nodig voor het financieren van de vooruitgang, dat wordt onttrokken aan de consumptie door hogere belastingen, hogere prijzen of lagere lonen.

De auteur concludeert dat de ondernemerswinst ook zonder winstdelingsregelingen, dus als de winst alleen naar diegenen vloeit die hem door hun ondernemersactiviteiten veroorzaakt hebben, moreel aanvaardbaar is gezien de maatschappelijke functies die zij in de vrije economie vervult.

Ba IV-8 *Management International Review, vol. 9, 1969/2-3*
E 252.2

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Countering inflation: the role of value linking

Lall, S. - Het verstrekken van leningen op lange termijn is afhankelijk van financiële stabiliteit. Inflatie kan het welslagen van financiële instellingen die zich met het verstrekken van deze leningen bezighouden geheel teniet doen. Door inflatie nemen geldelijke besparingen - voor langere tijd beschikbaar - af, neemt de speculatieve investering op korte termijn toe, vermindert de belangstelling voor investeringen op lange termijn en wordt de allocatiefunctie van het rentemechanisme ondergraven.

Voor landen, die met een zeer ernstige inflatie te kampen hebben, zou het plotseling stoppen van de inflatie gepaard gaan met ernstige ontwrichtingen in de economie. Teneinde de nadelige gevolgen van inflatie voor kredietverlening op lange termijn te elimineren, zal men andere technieken moeten aanvatten dan het op korte termijn stoppen van de inflatie. De verschillende technieken zijn onder te brengen in twee groepen: 1. technieken, die de financiële transacties aanpassen aan het werkelijke inflatiepercentage en 2. technieken, die door renteverhoging vooraf de toekomstige invloed van de inflatie trachten te compenseren. De tweede techniek wordt van de hand gewezen, omdat één der bij de kredietovereenkomst betrokken partijen hiervan nadeel ondervindt, aangezien de mate waarin de inflatie zal optreden onzeker is. Naarmate de looptijd van de lening langer is, is de kans groter dat de exacte verhoging van het rentetarief onjuist is.

De eerstgenoemde categorie van technieken beoogt het aanpassen van de nominale waarde van de leningen aan de reële waarde in termen van koopkracht van het geld. Daartoe wordt op gezette tijden de af te betalen som verhoogd met het stijgingspercentage van een gekozen indexcijfer, b.v. dat van de kosten van levensonderhoud. Bij toepassing van deze technieken doen zich een drietal problemen voor:

1 de soort index die men gebruikt als grondslag voor aanpassing
2 de mate waarin de gekozen index wordt aanvaard
3 het gebied van toepassing
Hierop wordt uitgebreid ingegaan.
Ba V-3a *Finance and Development, juni 1969*
E 322.32
E 323.32

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Role Analysis Technique in Job Descriptions

Dayal, I. - In functiebeschrijvingen worden vaak alleen de voorgeschreven taakelementen, de hiërarchische positie en het aantal ondergeschikten genoemd. De functieanalyse kan in die vorm geen doelmatig instrument voor de management zijn.

Twee andere elementen moeten erin gebracht worden: de verbondenheid met andere functies en de bepaling van die taakelementen, waarvoor eigen initiatief in de wijze van uitvoering wordt gevraagd. Daartoe wordt een techniek geïntroduceerd, de Role Analysis Technique (RAT), waarbij de functie in het dynamische geheel van de functionering van de organisatie wordt bezien.

Als zodanig zijn belangrijk het doel en de betekenis van de functie in het kader van de bijdrage tot de organisatie, de voorgeschreven en de naar eigen inzicht uit te voeren elementen van de taak en de wederzijdse rolverwachtingen.

Deze aspekten worden in een discussiegroep besproken, waarbij de met elkaar samenwerkende personeelsleden een duidelijker inzicht in de eigen rol, in die van anderen en in de relaties tussen de rollen verkrijgen. Hierdoor komen ook eventuele interpersoonlijke problemen aan het licht. In een voorbeeld wordt deze techniek tenslotte geïllustreerd.

Ba VI-13 *California Management Review, Summer 1969*
E 641.212.21

Kredietverlening aan afnemers als onderdeel van het marketing beleid

Richter, P. H. M. - In de literatuur over marketing wordt de kredietverlening aan afnemers nogal stiefmoederlijk bedeeld.

De afnemer, de centrale figuur in de marketing, gaat een dubbele rol spelen zodra hij het besluit heeft genomen op krediet te kopen. Immers naast afnemer wordt hij dan tevens debiteur. Het is vooral deze tweeslachtigheid waardoor talloze problemen ontstaan.

Men moet bij het bepalen van het marketingbeleid rekening houden met een adequate kredietverlening en incassoservice aan afnemers en bij het inpassen van het kredietbeleid in het marketingplan dient men het incasso en maningssysteem niet te vergeten.

Het is echter onmogelijk een praktisch bruikbare formule te geven voor de coördinatie van de kredietfunctie en de marketingfunctie in de individuele onderneming. Een ideale situatie zou ontstaan als de functie van marketingmanager met die van kredietmanager zou kunnen worden gecombineerd. Een andere mogelijkheid is het vormen van een marketing comité.

Ba VI-15 *Maandblad voor Bedrijfsadministratie en -organisatie, augustus 1969*
E 641.252
E 325.321

Pygmalion in management

Sterling Livingston, J. - Het artikel heeft als ondertitel: „A manager's expectations are the key to a subordinate's performance and development". Dit geeft de essentie van de inhoud weer.

De verwachtingen van de manager omtrent de prestaties van zijn ondergeschikten en de wijze waarop hij met hen omgaat zijn grotendeels bepalend voor de werkelijke prestaties en voor de vooruitgang die zij zullen maken. De verwachtingen moeten echter op de ondergeschikten worden overgebracht. Dit gebeurt sneller en doeltreffender als de verwachtingen laag zijn, dan wanneer zij hoog zijn. De eisen kunnen echter niet te hoog gesteld worden, omdat de verwachte resultaten realistisch en bereikbaar moeten lijken voor degenen die deze prestaties moeten leveren. De beste managers hebben er vertrou-

wen in dat zij de talenten van hun medewerkers kunnen ontwikkelen en zullen deze daarom ook gemakkelijker vertrouwen schenken.

De eerste jaren in het bedrijfsleven zijn voor de mogelijke prestaties van de aankomende academici en vakspecialisten van groot belang, waarbij vooral hun ervaringen opgedaan met de boven hen gestelde manager een grote rol spelen. Uit het stijgende verloop onder deze categorieën in de eerste jaren blijkt, dat aan de effectiviteit van de management op hoog niveau nog het nodige mankeert waardoor onvoldoende gebruik wordt gemaakt van talentvolle jonge medewerkers. Deze stellingen worden met voorbeelden uit praktijkonderzoeken geïllustreerd.

Ba VI-16 *Harvard Business Review, juli/augustus 1969*
E 641.212.131
E 641.213.32

Offensieve leiding

Liertz, R. - De activiteiten van de ondernemingsleiding zijn gericht op a) doorbraak naar een hoger prestatieniveau of b) beheersing en veilig stellen van de status quo. Zowel a) als b) voltrekken zich in een geordend proces. Het is zinvol de taken van de manager naar de twee beleidsdoelstellingen te onderscheiden.

Voor een doorbraak naar een hoger prestatieniveau is een positieve instelling ten opzichte van nieuwe ideeën vereist. Aan de beslissing of een verandering moet worden doorgevoerd, gaat een analyse vooraf van de problemen die de verandering in de weg staan, die volgens het Pareto-principe worden geselecteerd. Daarna dient een plan te worden uitgewerkt, waarin alle risico's en mogelijkheden zijn opgenomen. Het plan fungeert als richtlijn voor de uitvoering van de verandering.

De beheersing is gericht op vasthouden van het bereikte niveau en als zodanig een noodzakelijk element in de afwikkling van geplande veranderingen. Te onderscheiden fasen: 1) keuze van het beheersobject, 2) keuze van beoordelingsmaatstaven, 3) vastlegging van de normen, 4) invoering van een informatiesysteem, 5) analyse en beoordeling van de informatie en vergelijking met de normen, 6) besluit tot actie, 7) uitvoeren van concrete maatregelen. Met een opsomming van beheersingsmethoden en aanwijzingen voor het opstellen van normen en het uitvoeren van de maatregelen wordt het artikel besloten.

Ba VI-16 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, september 1969*
E 641.22

De rol van de topmanagementadviseur in de toekomst

Luyk, H. - In het leger van externe adviseurs dat de bedrijfsleiding ter beschikking staat treedt een steeds sterkere specialisatie op. Een van deze specialisaties is de topmanagementadviseur, dat is de man die zich bezig houdt met dat gedeelte van het management dat binnen het persoonlijke werkterrein valt van de directie.

Tot dit werkterrein behoren een viertal taken: 1. de organisatie van het directiewerk zelf, 2. de organisatie van de onderneming, 3. de management development, in nauw verband met 2, 4. planning op lange termijn, in nauw verband met 2 en 3.

Wil de topmanagementadviseur succes hebben dan moet hij bij de uitvoering van deze taken mee kunnen denken op het niveau van de directie. Bovendien moet hij echter de verbanden kunnen leggen tussen de taken. Hij zal een open oog moeten hebben voor de toekomstige ontwikkelingen temeer daar de planning op lange termijn steeds belangrijker zal worden.

Een nog braakliggend terrein is de mogelijkheid van efficiency-verbetering in de directiewerkzaamheden zelf. Ook hierbij kan de adviseur behulpzaam zijn. Waarschijnlijk zal het werk van de adviseur meer en langer resultaat opleveren als hij zich richt op de opvoeding van jonge managers dan wanneer hij zich richt op het corrigeren van oudere managers.

Ba VI-16 *Tijdschrift voor efficient directiebeleid, september 1969*
E 641.224

Nomografische benadering van de optimale bestelgrootte en seriegrootte

Grypdonck, A. - Kwantitatieve bedrijfseconomische problemen zijn vaak dermate ingewikkeld, dat oplossing door b.v. computers de enige mogelijkheid is. In sommige gevallen zijn grafische benaderingen mogelijk. Behalve het voordeel van visualisering is er ook de didactische betekenis van deze

voorstellingswijze alsmede de mogelijkheid tot het verkrijgen van inzicht in alle aanvaardbare oplossingen met hun weerslag op de doelstellingsfunctie (kostenbeperking of winstmaximalisatie).

Een aantal optimumvraagstukken kan aan de hand van het Cartesiaans assenstelsel opgelost worden; gaat het echter om relaties tussen drie of meer variabelen dan levert dit assenstelsel bij oplossing van het vraagstuk moeilijkheden op. In zulke gevallen biedt in het kader van de analytische meetkunde de nomografie soelaas. Een belangrijke toepassing van deze techniek is de mogelijkheid om met behulp van een stel van twee of meer parallelle assen voorzien van aangepaste gelijkmatige of functionele schaalverdelingen aan grafische calculatie te doen. Uitdrukkelijk wordt gesteld, dat voor de nomografie slechts van een beperkt toepassingsgebied sprake kan zijn.

Klassieke benadering van een optimum-vraagstuk (d.w.z. gebruik maken van het Cartesiaans assenstelsel) heeft het nadeel, dat een oplossing wordt gevonden voor één welomschreven geval. Voor elke verandering in de basisgegevens dient een nieuwe figuur getekend te worden. Wel is er de mogelijkheid de gevolgen van een afwijking van het optimum te bepalen.

Past men de nomografische benadering toe, dan kan men verschillende optimale situaties visualiseren bij het binnen zekere grenzen variëren van de verschillende basisgegevens. Van belang is, dat men zelf de grenzen kan bepalen van de veranderlijkheid der gegevens, die men gevisualiseerd wil zien.

In dit artikel is de nomografische benadering toegepast voor het oplossen van het vraagstuk van optimale bestel- en seriegrootte. Deze benadering kan ook worden gehanteerd voor andere bedrijfseconomische problemen. In het uitgewerkte voorbeeld is van twee beginselen uitgegaan: 1. het principe van het N-nomogram; 2. de mogelijkheid om de som van twee waarden op twee evenwijdige assen onmiddellijk te kunnen aflezen.

Tot slot wordt gesteld, dat men een nomogram niet als een precisieinstrument moet zien, maar als een bruikbaar hulpmiddel om langs visuele weg een mathematisch probleem op te lossen.

Ba VI-19 *Maandblad voor Bedrijfsadministratie en -organisatie, mei 1969*
E 641.231.13

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Medezeggenschap: noodzaak of noodlot

Klooster, H. en Mulder, H. - Tegenstanders van iedere vorm van medezeggenschap treft men voornamelijk onder werkgevers en aandeelhouders. Zij zien de inspraak als een obstakel op de weg naar optimale functionering van de onderneming. Over het effect van medezeggenschap op de bedrijfsresultaten is echter nog weinig bekend.

Voorstanders tobben met de vraag hoever de medezeggenschap moet gaan. Tot dusverre zijn nog geen voorstellen gedaan waarin voldoende rekening wordt gehouden met bestaande belangen van werkgevers en aandeelhouders. Echter het negeren van dergelijke voorstellen zal het conflict tussen deze categorieën en de werknemers verscherpen. Een aantal visies op het medezeggenschapsvraagstuk wordt besproken.

Kleerekoper vindt de oprichting van centrale vennootschapskamers analoog aan de verzekeringskamers een goed alternatief voor de medezeggenschap. De vakbonden zouden graag zien dat de raad van commissarissen door aandeelhouders en werknemers samen gekozen werd. De oplossing van Pen is een synthese tussen laatstgenoemd standpunt en het Joegoslavische systeem van arbeidsraden.

Drs. W. Top, socioloog bij het NVV, acht de ondernemingsraad geen geschikt instrument om de demokratisering te verwezenlijken. De ondernemingsraad is altijd een samenwerkingsorgaan geweest, dat te weinig aandacht besteedde aan de belangentegenstellingen tussen werkgevers en werknemers. Geen samenspel, maar tegenspel is het huidige streven. D66 wil een personeelsraad met een controlerende, en niet alleen maar communicerende, functie.

Van belang is in de eerste plaats het vervangen van de verticale structuur door een meer horizontale, de directe demokratie. In tweede instantie kan men gaan denken aan medezeggenschap door vertegenwoordiging, dit is indirecte demokratie.

Ba VII-4 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, september 1969*
E 641.216.2

b. BIJZONDERE BEDRIJVEN

IV. LANDBOUW- EN CULTUURBEDRIJVEN

Hoe halen wij de landbouw uit het slop?

Freseman Gratama, J. A. - De enorme overproduktie van landbouwprodukten (met name boter en kaas) vormt een groot probleem. Ook in EEG-kringen werd men zich hiervan bewust.
Teneinde aan deze overproduktie paal en perk te stellen, is het Plan Mansholt gelanceerd. Dit plan houdt twee aanbevelingen in: slachten van melkvee en eliminatie van landbouwgronden.
Is dit plan als een goede oplossing te beschouwen? Tegen het Plan Mansholt worden de volgende bezwaren ingebracht:

1 het landbouwmateriaal wordt onvoldoende ingekrompen (voorstel 6%, voor Nederland zou 20% wenselijk zijn).
2 onvoldoende vermindering van het aantal melkkoeien.
3 er zijn een aantal ontwikkelingen, die naar verhoging van de melkproduktie tenderen, ondanks de voorgestelde verminderingen.
4 de schatting van de kosten, die het Plan met zich zal brengen, is om meerdere redenen veel te laag.
5 in het Plan worden twee los van elkaar staande problemen tegelijkertijd aangevat, t.w. het probleem van overproduktie enerzijds en dat van het mislukte structuurbeleid (gevoerd door de Cultuur-Technische Dienst en de Dienst IJsselmeerpolders) anderzijds.

In tegenstelling tot de door Mansholt voorgestelde multilaterale aanpak wordt gepleit voor een nationale aanpak. Deze nationale aanpak wordt om een aantal redenen gewettigd geacht: 1. het ontbreken van een krachtig supra-nationaal bestuur in de E.E.G. 2. het vraagstuk van de overproduktie is van verschillende zwaarte voor de diverse landen. In Nederland is de crisis het ernstigst en is een inkrimping van het landbouwmateriaal met 6% veel te weinig. 3. de doeleinden waarvoor men de vrijgekomen gronden wil bestemmen verschillen van land tot land. 4. men dient, wat Nederland betreft, tot een nationale vestigingsregeling te komen teneinde totstandkoming of overname van marginale bedrijven te voorkomen. 5. er moet gestreefd worden naar een - in nationale zin - optimale bedrijfsgrootte.

Tot slot wordt in het kader van de sanering het streven naar optimale bedrijfsgrootte besproken.

Bd IV-2 *Maandschrift Economie, juli 1969*
E 626

V. INDUSTRIE

Pros and Cons of foreign private enterprise in developing countries

van Ommen, J. - Na omlijning van de begrippen „developing country" en „foreign investment" wordt een opsomming gegeven van de voor- en nadelen van de vestiging van nevenbedrijven door buitenlandse ondernemers in ontwikkelingslanden, tot welke investeringsvorm de auteur zich beperkt.

Als voornaamste voordeel wordt gezien de verhoging van het totale produktieniveau door de buitenlandse onderneming en daardoor vergroting van de werkgelegenheid en het inkomen. Het grootste nadeel is wellicht de groeiende economische macht van het buitenlands bedrijfsleven in het ontwikkelingsland.

Op de nadelen wordt verder ingegaan, waarbij de tendentie tot monopolie-vorming, de aanpassing van de ondernemingsproduktie bij het nationale behoeftepatroon, de keuze tussen produktie voor de binnenlandse markt of voor de export, de eis van even grote rentabiliteit als in alternatieve investeringen, de mogelijke onevenwichtigheid in de ontwikkeling door de vestiging in de meest gunstige, geurbaniseerde gebieden en de winsttransfers naar het moederland behandeld worden.

De sleutelfunctie van de buitenlandse ondernemingen is de kennisoverdracht, training en opleiding van de arbeidskrachten, vooral binnen de onderneming. In veel gevallen is de on-the-job-training de enige geschikte wijze voor de overdracht van bestuurlijke en technologische kennis. Er wordt daartoe een aantal mogelijkheden genoemd. Om de kennisoverdracht doelmatig te kunnen doen plaatsvinden moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan door zowel het hulpgevende industrieland, als het ontwikkelingsland, als de private ondernemingen. Daartoe worden tenslotte een aantal aanbevelingen van Dirk Stikker, de voormalige Secretaris-Generaal van de NATO, opgenoemd.

Bb V-1 *Progress, nr. 2, 1969*
E 512.2